

Trygg på jobben

- om vold og trakassering i skolen

UTDANNINGS
FORBUNDET

www.utdanningsforbundet.no

Elev slo ned rektor på hans kontor

Lærer slått ned bakfra

Elev angrep lærer med balltre

- Da jeg skulle ta bilen hjem fra skolen, var to av dekkene skåret i stykker - og det var ikke første gangen.

(Kilde: Aviser)

Vold og trakassering mot ansatte er heldigvis ikke et vanlig fenomen, men slike episoder kan være en del av hverdagen i arbeidslivet. For dem som utsettes for dette, er dette fryktelige opplevelser. Utgangspunktet er nulltoleranse overfor vold og trakassering.

En undersøkelse blant 900 medlemmer i Utdanningsforbundet i 2005 viste at:

- 57 prosent hadde vært innblandet i vold eller truende situasjoner i yrkessammenheng de siste fem årene
- 45 prosent hadde opplevd slike episoder mer enn en gang
- 23 prosent hadde opplevd flere typer vold eller truende situasjoner.

Hva er vold og trakassering?

Vold er en handling av gruppe eller enkeltindivider som har til hensikt å skade andre fysisk eller psykisk.

Trussel om vold er verbalt angrep eller handling som har til hensikt å skremme eller skade den personen det er rettet mot. **Trakassering** er plaging og sjikane. Det kan også være skade på vedkommendes eiendom.

Begrepet brukes ofte når en person blir utsatt for systematiske ubehageligheter.

Selv om overgrep kan defineres generelt, er det subjektivt hva som oppleves som overgrep. Derfor må det tas hensyn til hvordan den enkelte selv opplever situasjonen.

“Utdanningsforbundet vil være pådriver for at arbeidsgiver utvikler og tilrettelegger for et systematisk HMS-arbeid, og at det utarbeides strategier for å møte vold, fysisk og psykisk, som medlemmene utsettes for i sitt arbeid.”

Utdanningsforbundets landsmøte 2003

Vold og trakassering – ikke en privatsak

Det er et **arbeidsmiljøproblem** dersom ansatte blir utsatt for vold eller trakassering. Slike hendelser er noe som angår alle som arbeider i skolen. Å bli utsatt for vold eller trakassering er ingen privatsak. Den enkelte skal ikke stå alene med problemene.

Arbeidsgivers ansvar

Vold og trakassering er ikke en privatsak, men skal være en del av det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet (HMS). Ansvaret ligger hos **arbeidsgiver**, men det forebyggende arbeidet skal gjøres i **samarbeid** med arbeidstakerne og deres representanter. Arbeidsmiljøutvalget og skolemiljøutvalget bør også trekkes inn.

Felles holdninger

I det forebyggende arbeidet må skolen komme fram til felles holdninger til hva som er akseptabel atferd hos elevene. Utgangspunktet bør være **nulltoleranse** overfor vold og trakassering. Arbeidet bør munne ut i en handlingsplan. Elever og foresatte må trekkes aktivt inn i arbeidet og selvsagt informeres om dette.

Reaksjonsmønster

Skolen må også ha nedfelt et tydelig reaksjonsmønster på vold og trakassering. Det er skoleledelsens og arbeidsgivers ansvar å reagere på slike hendelser. Reaksjonen må skje på et mest mulig objektivt grunnlag. Straffbare forhold anmeldes til politiet, helst av skolen eller kommunen.

Hendelsene må registreres for hjelp og eventuell erstatning i ettertid.

Behov for hjelp og støtte

Den som utsettes for vold, må få den hjelp og støtte som behøves. Ledelsen, tillitsvalgte, verneombud og andre kolleger bør følge vedkommende opp. Det bør eventuelt også tas kontakt med det hjelpeapparatet som finnes i kommunen.

- 57 prosent av dem som har opplevd én eller flere voldsepisoder, oppgir at de fikk hjelp til å håndtere situasjonen der og da
- Om lag 45 prosent fikk hjelp til å bearbeide og håndtere hendelsen i etterkant
- 81 prosent av dem som har vært involvert i slike episoder, oppgir at kolleger hjalp dem i etterkant – 51 prosent at skoleledelsen hjalp dem.

(Utdanningsforbundets voldsundersøkelse 2005)

Hva kan man gjøre?

Skolen må ha klare prosedyrer for hva som skal gjøres i en voldssituasjon. Her er noen momenter:

- Andre voksne skal tilkalles så raskt som mulig.
- Hvis det er fare for elevenes eller andres sikkerhet, skal en evakuere stedet.
- Rektor og eventuelt andre varsles med en gang.
- Den voldsutsatte skal tas hånd om, og familien skal eventuelt varsles.
- Voldsutøveren skal tas hånd om. Pårørende varsles.
- Skolen sørger for at episoden blir registeret og meldt. Rapport skrives.
- Informasjon til rådmann, sektorsjef, politi og andre instanser.
- Elever, andre ansatte og eventuelt andre foresatte må få informasjon om hendelsen.
- Oppfølging av den voldsutsatte.
- Oppfølging av voldsutøveren.

Registrering, dokumentasjon og melding

- Alle episoder skal registreres på skolen og meldes PP-tjenesten.
- Skolen/kommunen skal fylle ut rapporteringsskjema, som oppbevares på skolen. Det sendes eventuelt kopi til rådmann, politi, hovedverneombud eller andre instanser.
- De fleste voldsepisoder skal meldes til arbeidstakerens lokale NAV-kontor på egen blankett.
- Skademeldingsskjema skal sendes arbeidsgivers forsikringsselskap.
- Alvorlige skader skal meldes til arbeidstilsynet.
- Anmeldelse/bekymringsmelding sendes til politiet – bekymringsmelding til barnevernet.

Arbeidsmiljøloven

Arbeidsmiljølovens formål er å sikre et arbeidsmiljø som bl.a. skal gi full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger og bidra til et inkluderende arbeidsliv.

Arbeidet skal legges til rette slik at arbeidstakers integritet og verdighet ivaretas. Arbeidstaker skal ikke utsettes for trakassering eller annen utilbørlig opptreden. Videre skal arbeidstaker, så langt det er mulig, beskyttes mot vold, trusler og uheldige belastninger.

Arbeidsgiver skal sørge for at bestemmelsene i loven blir overholdt.

Arbeidstaker skal delta i det organiserte verne- og miljøarbeidet i virksomheten og skal aktivt medvirke ved gjennomføring av tiltak som blir satt i verk for å skape et godt og sikkert arbeidsmiljø.

Verneombud og tillitsvalgte er sentrale personer i oppfølging av arbeidsmiljøloven og det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet (HMS).

Straffeloven

Grunnlaget for å anmelde en sak til politiet er straffelovens § 227, 228 eller 229. Disse dreier seg om trusler om voldelig handling, legemsfornærmelse og legemsbeskadigelse. § 326 omtaler forulemping av offentlig tjenestemann. Ifølge en høyesterettsdom fra 2002 er lærer i den offentlige videregående skolen å anses som offentlig tjenestemann.

Mer informasjon

På Utdanningsforbundets nettsider finnes mer informasjon om hvordan den enkelte skole, kommune eller fylkeskommune kan arbeide med problematikken rundt vold, trusler om vold og trakassering.

Medlemmer som har spørsmål eller trenger råd og hjelp kan henvende seg til den tillitsvalgte på arbeidsplassen, til lokal- eller fylkeslaget eller eventuelt til Utdanningsforbundet sentralt.

Mer informasjon finnes under **Lønn og arbeidsvilkår/Arbeidsmiljø** på: **www.utdanningsforbundet.no**. Her finnes også fylkeslagenes nettsider. Se også brosjyren Nettvett - hvordan unngå mobbing på nett.

Én voldsepisode er én for mye!

sterk • engasjert • solidarisk • profesjonell

UTDANNINGS
FORBUNDET

Hausmanns g 17, Oslo
Telefon 24 14 20 00
Telefaks 24 14 21 00
post@utdanningsforbundet.no

www.utdanningsforbundet.no